

Κοινωνίαν, προκύπτει πλέον ἐντελῶς ἀβίαστα, ὅτι οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ δὲν ἔχουν φυσικὰς βάσεις, οὔτε διέπονται ἀπὸ φυσικοὺς νόμους, ἀλλὰ γίνονται μέσα εἰς τὴν Κοινωνίαν, διότι ἀκριβῶς ὑπάρχει ἡ Κοινωνία. Γίνονται συνεπῶς ὅχι ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἐπιπέδου μηχανικῶς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ (νοητικοῦ, ψυχολογικοῦ) ἐπιπέδου, τὸ δποῖον ἐδημιούργησε τὴν σημερινὴν Κοινωνίαν καὶ ἀποτελεῖ τὸ μήτιον τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου εἰς αὐτήν. "Οπως λοιπὸν παρετηρήσαμεν ἡδη (σελ. 45), βλέπομεν, ὅτι εἰς τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ εἰς δλόκληρον τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐκδηλούται νέος παράγων τῆς ζωῆς, ὁ πνευματικὸς παράγων, τὸν δποῖον δὲν ἀνευρίσκομεν ἔτσι ἐκδηλωμένον εἰς τοὺς ἄλλους δργανισμόύς. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου, ἡ διανόησίς του, εἶνε δημιουργικὸν νέων δρων καὶ νέων συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Τὰ δὲ πάθη καὶ αἱ ψυχικαὶ δρμαὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀνεπιύχθησαν ἐπίση: μέσα εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον καὶ αὐτὸν ἐξυπηρετοῦν.

Ἡ ἀντιδιαστολὴ αὐτῇ λοιπὸν μεταξὺ φυσικοῦ καὶ μη γανικοῦ ἀφ' ἐνός, καὶ πνευματικοῦ καὶ ψυχικοῦ παράγοντος ἀφ' ἐτέρου μᾶς παρουσιάζεται ἐπιβεβλημένη ἀπὸ αὐτῆς τὰ πράγματα καὶ ὅχι ἀπὸ μεταφυσικὰς θεωρίας. Εἶνε δέ, καὶ ἡμᾶς, ἀπορίας ἄξιον πῶς παροχόται ὁ πνευματικὸς αὐτὸς παράγων εἰς τὰ φαινόμενα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου μὲ θεωρίας καὶ λογικοὺς εἰδομοὺς σκέψεων καὶ ἀποπειράται ἡ ἀγαγωγὴ τῶν ἴδιας φύσεως φαινομένων τοῦ πνευματικοῦ βίου εἰς καθαρὰ μηχανικὰ (φυσικὰ) τοιαῦτα. Ἡ πλήρωσις π.χ. τῆς γενετησίου δρμῆς εἶνε βέβαια καθαυῶς φυσικὸν βιολογικὸν φαινόμενον. Ἡ ἀμοιβαία δμως πίστις τῶν συζύγων εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον εἴνε ἀποτέλεσμα καὶ

ἀπαίτησις τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἐνῷ ή πορνεία, ή μοιχεία, ή πολυγαμία κλπ. ἔξυπηρετοῦν μόνον τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ἡ ἀταξία ἐπίσης τοῦ παιδιοῦ εἶνε τὸ φυσικὸν (εἰς τὴν Φύσιν ἀλλιώςτε δεν ὑπάρχει ἀταξία), ἐνῷ ή ἐπιμέλεια κλπ. εἶνε πνευματικὴ ἀπαίτησις. Καὶ δὲν πρόκειται βεβαίως ἐδῶ ν' ἀναλύσωμεν τὸ μεγάλο αὐτὸ ζήτημα τῶν αἰώνων, δεν εἶνε δυνατὸν δμως νὰ μὴ τονίσωμεν τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν καθαρῶς μηχανικῶν φαινομένων, τὰ δποῖα ὑπόκεινται εἰς τοὺς γενικοὺς φυσικοχημικοὺς νόμους, ἀπὸ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς τοῦ ὁργανικοῦ κόσμου καὶ ἴδιαιτέρως ἀπὸ τὰ φαινόμενα τοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς διανοήσεως αὐτοῦ. Τὸ βούτυρον π.χ. εἶνε τὸ κριώτερον θρεπτικὸν συστατικὸν εἰς τὸ γάλα. "Οἱοι λοιπὸν οἱ θηλαστικοὶ ὁργανισμοὶ δριμεμφύτως καὶ ἀσυνειδήτως θηλάζουν αὐτὴν τὴν θρεπτικὴν τροφήν. Κανεὶς δμως ὁργανισμός, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀνθρωπόν, δὲν μετεχειρίσθη συνειδητῶς γάλα ἄλλων εἰδῶν, μὴ συγγενῶν πρὸς αὐτόν, τὸ δποῖον νὰ προσφέρῃ τεχνητῶς εἰς τὰ ἴδια τέκνα τοῦ, ὅπως μετεχειρίσθη ὁ ἀνθρωπός γάλα τόσων ὁργανισμῶν καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ δνου. Ἄλλὰ πολὺ περισσότερον δὲν παρήγαγε κανεὶς ἄλλος ὁργανισμὸς ἀπὸ τὸ γάλα τὸ βούτυρον, τὸ τυρὶ κλπ. διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν τόσων βιομηχανιῶν τῶν προϊόντων τούτων καὶ τῶν νοθεύσεων αὐτῶν. Τὸ ἀμελγμα, λοιπόν, ή βουτυροκομία, ή τυροκομία κλπ. εἶνε ἀποτελέσματα τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀναχθοῦν εἰς φυσικοχημικὰ φαινόμενα. Ἀνάγεται συνεπῶς ὁ ὅλος κοινωνικὸς βίος εἰς δημιούργημα τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως. Διότι ἀν πράγματι ἀφαιρέσωμεν τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν, αὗτη ἀμέσως ἔξαφανίζεται καὶ ἐπανέρχεται ὁ ἀνθρωπός εἰς τὴν κα-

θαρῶς φυσικὴν (ζωφόδη) ζωήν. Τότε οὔτε Οἰκονομία, οὔτε οἰκονομικαὶ διαφοραὶ ὑπάρχουν, οὔτε οἰκονομικὰ συστήματα χρειάζονται διὰ νὰ τὰς διορθώσουν. Αὐτὴ αὗτη ἄλλωστε ἡ Οἰκονομία, στενώτερον ἔξεταζομένη, δὲν εἶνε παρὰ μόνον ἀνθρωπίνη διανόησις, διὰ τῆς ὅποιας συνδέονται γνῶσις ('Επιστήμη), τέχνη καὶ οἰκονομικὸν συμφέρον τοῦ οἰκονομοῦντος. Οἰκονομία, ως γνωστόν, ἀνευ τοῦ *Homo oeconomicus* δὲν εἶνε νοητή.

"Ἄσ ἀναλύσωμεν ἀκόμη πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν λεγομένων μας καὶ τὸ ἔξῆς παράδειγμα: Γίνεται μία σύγκρουσις π.χ. ἐνὸς αὐτοκινήτου μὲ ἔνα ἄλλο, ἢ μὲ ἔνα ἀνθρωπον κ.ο.κ. "Αν μαθηματικός τις ἔχῃ ὅλιγον χρόνον πρὸ τῆς συγκρούσεως ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς κινήσεως τῶν δύο σωμάτων (θέσιν, ταχύτητα, διεύθυνσιν κλπ.), δύναται νὰ ὑπολογίσῃ ἀκριβέστατα καὶ τὴν σύγκρουσιν καὶ τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον θὰ γίνῃ. Μία ὅμως ἐλαφρὰ στροφὴ τοῦ πηδαλίου ἀπὸ τὸν σωφέρ, δὲ ὅποιος προϋπέθεσε, χωρὶς μαθηματικὸν ὑπολογισμόν, τὸ δυνατὸν τῆς συγκρούσεως, τὴν προέλαβε. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν πάλιν δυνάμεθα μαθηματικῶς νὰ ὑπολογίσωμεν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νέων στοιχείων, τὴν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τοῦ κινητοῦ κλπ. καὶ νὰ ἔξηγήσωμεν τὴν νέαν θέσιν τῶν δύο σωμάτων. Ἐρωτᾶται ὅμως, ποῖος προέλαβε τὴν σύγκρουσιν; Ἡ δύναμις τῆς χειρὸς τοῦ σωφέρ, ἢ ὅποια ἐνήργησε ἐπὶ τοῦ πηδαλίου, ἢ ἡ σκέψις του; ὅτι δύναται νὰ γίνῃ σύγκρουσις; Καὶ ἀν πράγματι τὰ δύο σώματα ἦσαν νεκρά, δύο πέτρες π.χ., καὶ εὑρίσκοντο εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας κινήσεως, θ' ἀποφεύγετο ἡ σύγκρουσις των; Μία πέτρα πράγματι δὲν ἀλλάσσει διεύθυνσιν, παρὰ μόνον διὰ τῆς ἐπενεργείας ἔξωτερης δυνάμεως (νόμος ἀδρανείας).

Ἐνας δργανισμὸς ὅμως κάμνει τὸ ἴδιον διὰ δυνάμεως ἐκ τῶν ἔσω προερχομένης. Αὐτὴ εἶνε ἡ διαφορὰ μεταξὺ ζώσης καὶ μὴ ζώσης ὕλης. Αὕτη κορυφοῦται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν, ἡ ὥποια συνέδεσε σήμερον ὀλόκληρον τὴν Γῆν μὲ τὸ ραδιόφωνον καὶ τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον καὶ ἡ ὥποια ἀρνεῖται αὐτὴ εἰς ἑαυτὴν τὴν ἴκανότητα ταύτην διὰ τῶν νομίζομένων ὑλιστικῶν θεωρειῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως πολλοὶ διατυπώνουν τὴν γνώμην ὅτι καὶ **ἡ πνευματικὴ** αὐτὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου εἶνε μία φυσικὴ ἐνέργεια, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ προσθέσωμεν τὰ **ἔξης**:

Οἱ δροὶ Φύσις καὶ φυσικὸς νόμος δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶνε ἀπολύτως σαφεῖς καὶ καθωρισμένοι γενικῶς. Εἰς τὰς Φυσικὰς Ἐπιστήμας νοοῦμεν ὡς φυσικὸν νόμον τὴν σχέσιν, ἡ ὥποια συνδέει φυσικὰ φαινόμενα. Ὁ νόμος π.χ. τῆς πτώσεως τῶν σωμάτων, ὅτι «τὰ σώματα εἰς τὸ κενὸν πίπτοντα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος», μᾶς πιστοποιεῖ τὴν σχέσιν μεταξὺ διαστήματος καὶ χρόνου. Ἐπίσης δὲ νόμος τῆς ἀνακλάσεως τοῦ φωτός, ὅτι «ἡ γωνία προσπτώσεως ἴσοῦται μὲ τὴν γωνίαν ἀνακλάσεως», μᾶς πιστοποιεῖ τὴν σχέσιν τῶν δύο γωνιῶν κλπ. Αὐτὴ λοιπὸν εἶνε ἡ ἀκριβῆς ἔννοια τοῦ φυσικοῦ νόμου εἰς τὰς Φυσικὰς Ἐπιστήμας.

Ομιλοῦμεν ὅμως καὶ μὲ εὑρυτέραν ἔννοιαν περὶ φυσικῶν νόμων. Εἴπομεν π.χ. ὅτι οἱ δργανισμοὶ διέπονται ἀπὸ τὸν νόμον τῆς θρέψεως καὶ ἀπὸ τὸν νόμον τῆς ἀναπαραγωγῆς, ἐνῷ πρόκειται περὶ πιστοποίησεως ἐνὸς γενικοῦ φαινομένου παρουσιαζομένου εἰς τοὺς δργανισμούς. Ἀκόμη θεωροῦμεν ὡς νόμον, ὅτι π.χ. δὰ τὰ σώματα ἔχουν βάρος, ἐνῷ αὐτὸν εἶνε ἴδιότης.

“Η ἔννοια τώρα τῆς Φύσεως εἶνε τελείως ἀκαθόριστος, διότι αὕτη (ή ἔννοια) ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πρόοδον τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Ἐνεκα τούτου μεταβάλλεται αὕτη (ή ἔννοια) διαδοχῶς καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς δρισμὸς περὶ Φύσεως εἶνε δυνατὸν γένεθλιον. Διὰ πολλοὺς π.χ. ἡ ἔννοια Φύσις καὶ ἡ ἔννοια Θεὸς εἶνε δύο ταυτόσημοι ἔννοιαι. Τὸ σύνολον, λοιπόν, τῶν γνώσεων μας περὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων, ὅπως μᾶς τὸ δίδουν αἱ Φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι, κάμνονταν ὥστε νὰ σχηματίσωμεν μίαν γενικὴν ἔννοιαν περὶ τῆς Φύσεως, μίαν δηλαδὴ Κοσμοθεωρίαν. Ἡ Μεταφυσικὴ ὅμως καὶ ἡ Φιλοσοφία γενικῶς νομίζουν, ὅτι καὶ ἄλλοι παράγοντες, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δεδομένα τῆς ἐρεύνης τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, συνεργάζονται εἰς τὸ νὰ σχηματίσωμεν μίαν πλήρη Κοσμοθεωρίαν. Καὶ αἱ δύο ὅμως ἀπόψεις δὲν ισχανοποίησαν ἀκόμη πλήρως τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιθυμίαν τῆς γνώσεως. Διότι οὔτε ἡ Κοσμοθεωρία τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ὑπῆρχε πάντοτε δμοίᾳ πρὸς ἑαυτὴν κατὰ γρόνον καὶ μεταξὺ τῶν Ἐπιστημόνων, οὔτε καὶ κανὲν φιλοσοφικὸν σύστημα ἐπεκράτησεν γενικῶς. Αἱ τελευταῖαι μάλιστα πρόοδοι τῆς Φυσικῆς ἀνέτοεψαν ἄρδην τὰς κρατούσις περὶ τῆς Φύσεως ἀντιλήψεις.

“Ἄν, λοιπόν, δεχθῶμεν ὅτι πᾶν ὅ,τι συμβαίνει καὶ ὑπάρχει ἐν ἡμῖν καὶ ἐκτὸς ἡμῶν περιλαμβάνεται εἰς τὸν ὅρον Φύσις, τότε βέβαια ὁ ὅρος αὐτὸς λαμβάνει μίαν πολὺ εὐρυτέραν ἔκτασιν ἀπὸ ἐκείνην ποὺ δίδεται γενικῶς εἰς αὐτὸν καὶ περιλαμβάνει καὶ ὅλα τὰ φαινόμενα τοῦ πνευματικοῦ βίου. Μὲ τὴν διαφορὰν βέβαια, ὅτι καὶ τὰ φαινόμενα αὐτὰ ὑπόκεινται ἀσφαλῶς εἰς νόμους, ἀγνώστους ἀκόμη εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρευναν σήμερον. Πάντως ὅμως τὰ φαινόμενα ταῦτα καὶ οἱ νόμοι ποὺ τὰ διέπουν, δὲν εἶνε-

δινατὸν νὰ λειτουργοῦν ἐν δυσαρμονίᾳ πρὸς τοὺς ἄλλους (στενωτέρους) φυσικοὺς νόμους, ποὺ διέπουν τὰ μηχανικὰ (φυσικὰ) φαινόμενα τῆς φύσεως ὅλης, ἀλλ' ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς αὐτούς. Τὴν ἀρμονίαν δὲ ταύτην πρέπει ν' ἀνεύρῃ καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ ἀνθρώπος δι' ἑαυτόν.

Διστιχῶς οὐ πείρα, οὐδὲ ποία προῆλθε ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν Θρησκειῶν, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν Ἐπιστημῶν, δὲν συνετέλεσε, ως ἔποεπε, ἀκόμη, ὥστε νὰ ἐπικρατήσῃ ἐνιαία τις ἀνιίληψις ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω ζητημάτων. Τούναντίον οἱ ἐπιστήμονες εἶνε ἀκόμη χωρισμένοι εἰς διαφόρους κατηγορίας (θεολόγους, φιλοσόφους, φυσιοδίφας, ὑλιστάς, πνευματιστάς κλπ.) καὶ λησμονοῦντες ὅτι ὁ χωρισμὸς οὗτος εἶνε ἔνας καταμερισμὸς τοῦ ἐνιαίου ἐπιστημονικοῦ ἔργου, τὸ οὗτον εἶνε οὐ εὑρεσις τῆς ἀληθείας, νομίζουν ὅτι ἕκαστος κατέχει τὴν ἀλήθειαν δι' ἑαυτόν. Φοβούμεθα μάλιστα ὅτι ἐν πολλοῖς αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀντιλίψεις δὲν εἶνε ἐστερημέναι τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ μάλιστα τῆς τάσεως πρὸς ὑπεροχήν. Εἰς τοῦτο μάλιστα ἡμεῖς ἀποδίδομεν τὸ γεγονός ὅτι πολλάκις ὁ θεολόγος παραγγωρίζει τὰς προόδους τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ὁ Φυσιοδίφης νομίζει ὅτι πρέπει ν' ἀγνοῇ κάθε πρόοδον τῶν Πνευματικῶν Ἐπιστημῶν. Καὶ νομίζουν οἱ μὲν ὅτι κατέχουν ἀπολύτως καὶ πλήρως τὸν Θεόν, οἱ δὲ τούναντίον ὅτι ἔγιναν κύριοι τῆς Φύσεως. Καὶ ἐπικρατεῖ ἀντιγνωμία καὶ ἔρις, ἔκει ὅπου ἔποεπε νὰ ὑπάρχῃ μόνον ἀρμονικὴ συνεργασία. Ὡ μεγάλε Θεέ ! Ὡ θεία Φύσις ! Πόσον μικροὶ εἴμεθα ἀκόμη διὰ νὰ τὰς ἐννοήσωμεν καὶ πόσα ἀνάποδα διαπράττομεν ἐν ὅνοματί Σας !

**Συνοπτική έπισκόπησις
τῶν μέχρι τοῦδε συμπερασμάτων**

Φύσις	Κοινωνία
<p>Οἱ δργανισμοὶ εἰς τὴν Φύσιν</p> <p>1. Τρέφονται διὰ φυσικῆς (ἀκατεργάστου) τρυφῆς.</p> <p>2. Κινοῦνται ὁρμεμφύτως καὶ ἀσυνειδήτως πρὸς εὔρεσιν ταύτης.</p> <p>3. Στερούμενοι τροφῆς ἐκ φυσικῶν αἰτίων διὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα πεινοῦν, διὰ μακρὸν τοιοῦτον ἀποθνήσκουν ἐκ πείνης.</p> <p>4. Παλαίουν κατὰ τῶν φυσικῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος (κλίματος, ἄλλων δργανισμῶν κλπ.) μηχανικῶς διὰ προσαρμογῆς εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ὅρους.</p> <p>5. Ἀναπαράγουν τὸ εἶδος των διὰ τρόπου ἴδιου εἰς ἕκαστον εἶδος δργανισμῶν.</p> <p>6. } Οὐδὲν ἀνάλογον</p> <p>7. } πράττουν.</p>	<p>Οἱ ἀνθρωποὶ εἰς τὴν Κοινωνίαν</p> <p>1. Τρέφονται διὰ τεχνητῆς τροφῆς παραγομένης διὰ τῆς παραγωγῆς καὶ τροποποιούμενης ποικιλοτρόπως διὰ τῆς μαγειρικῆς κλπ.</p> <p>2. Ἐργάζονται συνειδητῶς διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς τροφῆς, ητις εἶναι ἐμπόρευμα.</p> <p>3. Στερούμενοι ἐργασίας πρὸς ἔξασφάλισιν τροφῆς ζητοῦν τοιαύτην συνειδητῶς, προστατεύονται κοινωνικῶς κλπ. Ο θάνατος ἐκ πείνης δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὸ κοινὸν συναίσθημα εἰς τὴν Κοινωνίαν.</p> <p>4. Ἀντεπεξέρχονται κατὰ τῶν δυσμενῶν φυσικῶν συνθηκῶν τεχνητῶς, ἐνσυνειδήτως καὶ σκοπίμως (ρουχισμός, κατοικία, θέρμανσις, φωτισμός, ιατρική, βιοήθεια κλπ.).</p> <p>5. Υπήγαγον τὴν φυσικὴν ἀναπαραγωγὴν εἰς τὸν νόμιμον γάμον, ἐκ παραλλήλου δὲ θεραπεύουν τὴν ἐλευθέραν πορνείαν, τὸν αὐνανισμόν, τὴν δυοφυλοφυλίαν, τὰς τεχνητὰς ἐκτρώσεις κλπ.</p> <p>6. Αγωνίζονται ἄλλους ἀγῶνας πρὸς ἐπικράτησιν ἐν τῇ Κοινωνίᾳ δι' ἀνωτέρας θέσεις, ἀρχηγίας κομμάτων, λαῶν κλπ.</p> <p>7. Ἀνέπτυξαν Θρησκείας, Ἐκπαίδευσιν, Ἐπιστήμην, Φιλοσοφίαν καὶ γενικῶς πολιτισμόν καὶ δι' αὐτοῦ ὅλως τεχνητὸν βίον.</p>

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΠΟΙΑΙ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΕΙΝΕ ΑΙ ΒΑΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΠΡΟΣ
ΤΑΣ ΦΥΣΙΚΑΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΣ
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Εἰς τὰ προηγούμενα μέρη ἀπεδείξαμεν, ὅτι ἡ Κοινωνία εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν ἴδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι εἰς τὴν Κοινωνίαν αὐτὴν διεξάγεται πράγματι ἄγων μεταξὺ ἀτόμων καὶ ὅμαδων. Ἀκόμη ἀπεδείξαμεν, ὅτι ὁ ἄγων αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ ψυχολογικὰ (ἔσωτερικὰ) αἴτια, τὰ δποῖα ἔξυπηρετοῦν σκοπούς, οἱ δποῖοι ἔδημιουργήθησαν μέσα εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ διὰ τῆς Κοινωνίας. Εἴπομεν ἐπίσης, ὅτι θεμελιώδης ἀρχὴ διαβιώσεως εἰς τὴν Κοινωνίαν εἶναι ὁ σεβασμὸς τῆς ἀτομικῆς προσωπικότητος, ἐνῷ εἰς τὴν Φύσιν οἱ ὁργανισμοὶ ἔξαφανίζονται κατὰ ποσότητας, πρὸ τῇ φθάσουν εἰς τὴν ἥλικίαν τῆς ὀριμότητος.

Εἰς τοὺς ὁργανισμοὺς πράγματι ἔχομεν μόνον ἀτομικότητα. Εἰς κρύσταλλος, δηλαδί, δὲν ἀποτελεῖ ἀτομικότητα, διότι ἡδύνατο νὰ ἥτο μεγαλείτερος, μικρότερος, ἢ καὶ ἀτελής. Ὁ ὁργανισμὸς ὅμως εἶναι αὐτὸς καὶ μόνον αὐτός, διότι μετὰ δέκατα τινὰ τοῦ δευτερολέπτου μετὰ τὴν γονιμοποίησιν, ἡ δποία τὸν παρήγαγε, θὰ ἥτο εἰς ἄλλος ὁργανισμός, μὲ διάφορα μορφολογικὰ γνωρίσματα.

‘Ο ἄνθρωπος ὅμως, ἐκτὸς τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἀτομικότητος, ἀποκτᾷ καὶ ἐντελῶς καιθωρισμένην προσωπικότητα εἰς τὴν Κοινωνίαν.’ Εχει ἵδιον ὄνομα καὶ ἐπώνυμον.

Δεν εἶνε ἀπλῶς μία μονὰς τοῦ εἴδους του, ἀλλὰ συγκεκριμένως ὁ τάδε, ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ δεῖνα κ.ο.κ.

”Ἄν, λοιπόν, θεσωμένως βάσιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου τὴν ως ἄνω ἀνθρωπιστικὴν (νοητικὴν) αὐτὴν ἀρχήν, τότε περιπίπτομεν βεβαιώς εἰς ἀντίφασιν, ἢν δεχθῶμεν, ὅτι εἰς τὴν Κοινωνίαν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀγὼν περὶ ὃ παρέξεως, ὅμοιος πρὸς τὸν φυσικὸν τοιοῦτον. Διότι ἀντίφασις πράγματι εἶνε, ὅταν προστατεύωμεντὴν ζωὴν τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τῆς κυήσεως τοῦ καὶ κατόπιν τοῦ λέγομεν «πάλαισε τῷρανὰ ζήσῃς, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ φυσικὸς νόμος τῆς ζωῆς»! Ἡ Κοινωνία συνεπῶς (δηλαδὴ ἡ διανοουμένη ἀνθρωπότης), ἡ ὅποια ἔθεσε τὴν ως ἄνω ἀρχήν, ἔχει πλέον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀρῃ τὸν ἀγῶνα καὶ ὅχι νὰ τὸν δικαιολογῇ ως φυσικόν. Καὶ δύναται νὰ τὸν ἀρῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, μὲ τὴν ὅποιαν τὸν ἐδημιούργησε. Νὰ τὸν ἀρῃ, δηλαδὴ, διὰ μέτρων, τὰ ὅποια θὰ εἶνε προϊὸν τῆς διανοήσεως, ὅπως προϊὸν τῆς διανοήσεως εἶνε καὶ ὅλη ἡ κοινωνικὴ δργάνωσις καὶ ἡ ἀνωτέρω ἀνθρωπιστικὴ βάσις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἀφ' οὗ ὅτι γίνεται εἰς τὴν Κοινωνίαν γίνεται διὰ τὸν ἀνθρωπόν καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦ ἀνθρώπου πρέπει καὶ νὰ διορθωθῇ.

Τούναντίον ἀποτελεῖ ἀκατανόητον, τούλαχιστον δι' ἥμας, σύγχυσιν, τὸ ὅτι θέλομεν νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν εἰς τὴν Κοινωνίαν ως φυσικὴν καὶ νὰ τὴν διορθώσωμεν δῆθεν διὰ φυσικῶν μέσων (φόνων, ἀγώνων κλπ.), ὅλα ὅμως αὐτὰ ἐν ὅνοματι τῆς σκέψεως καὶ τῆς διανοήσεως, ἡ ὅποια μᾶς ἀποκαλύ-

πτει τὸ ἄδικον, τὸ δποῖον συμβαίνει εἰς τὴν Κοινωνίαν!

Τεθείσης τῆς αὐτούνωτέρω βάσεως εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐρευνηθῇ ἐπὶ τίγων βάσεων πρέπει νὰ δυθμισθῇ ἢ ἀνάπτυξις τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν Κοινωνίαν, δπως αἱ πράξεις αὐτοῦ γίνωνται ἔτσι, ὡστε ν' ἀποκατασταθῇ πράγματι μία κατάστασις ἀρμονίας καὶ ἴσορροπίας εἰς τὴν Κοινωνίαν. Τοῦτο θὰ ἐπιδιώξωμεν εἰς τὸ τρίτον τοῦτο μέρος τῆς μελέτης μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ο ἡθικὸς νόμος μόνη πραγματικὴ καὶ ἀναγκαῖα βάσις τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος.

Αἱ πράξεις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Κοινωνίαν, εἴτε ὡς ἀτόμωγ, εἴτε ὡς διμάδων πρέπει, δπως ἀπεδείξαμεν, νὰ διευθύνωνται ὑπὸ τῆς λογικῆς, ἢ δποία διακρίνει τὸν ἀνθρωπὸν εἰς τὴν Κοινωνίαν, ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῷα εἰς τὴν Φύσιν. Πρέπει ἀκόμη, δπως εἴπομεν, νὰ ἐδράζωνται ἐπὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ἔξασφαλίσεως τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου. Πρώτιστος, λοιπόν, καὶ θεμελιώδης βάσις τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος θὰ πρέπει νὰ εἶνε τὸ ν' ἀποκτήσουν ὅλα τὰ ἀτομα τῆς Κοινωνίας σαφεστάτην συνείδησίν τῆς ὡς ἀνω ἀρχῆς, ὡς ἀπολύτου ἀνάγκης διὰ τὴν ἀρμονικὴν συμβίωσίν των εἰς τὴν Κοινωνίαν. Πρέπει, δηλαδή, ν' ἀναγνωρίσουν τὴν ἴσοτητα τοῦ δικαιώματος ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς ἀπαιτήσεως τῆς ζωῆς. Τὸ συνήθως, δηλαδή, λεγόμενον σήμερον «ἄς κόψῃ τὸ

λατιμό του γιὰ νὰ βρεῖ τὰ μέσα τῆς ζωῆς» εἶνε
ἀνάγκη νὰ λείψῃ, διότι ἀποτελεῖ παραφωνίαν πρὸς ὅλην
τὴν ἄλλην πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ.

Διὰ γάρ γίνη ὅμως αὐτό, πρέπει κάθε ἀτομον ν' ἀνα-
γνωρίσῃ, ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ διδαχθῇ ἀφ' ἐνός, καὶ νὰ
καταστῇ ἵκανὸν ἀφ' ἑτέρου νὰ περιστέλλῃ τὰ ἕδια
συναισθήματά του ἔναντι τῶν ἐπιταγῶν τῆς λογικῆς. Πρέ-
πει, δηλαδή, νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ ἐλευθερία του ὡς ἀτόμου
εἰς τὴν Κοινωνίαν ἔχει δρια καὶ ὅτι ἐξ ἴδιας ἐλευθέ-
ρας θελήσεως καὶ κατόπιν γνώσεως τῆς σημα-
σίας της, πρέπει νὰ περιστέλλῃ τὴν ἐλευθερίαν του,
πρᾶγμα ποὺ πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὴν θεμελιώδη
ἀρχὴν τῶν πράξεών του. Εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἴκανό-
τητος ταύτης δίδομεν μεγίστην σημασίαν. Διότι πράγματι
δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὅλοι γνωρίζομεν θεωρητικῶς
καὶ διδάσκομεν ἵσως τὸ τί πρέπει νὰ πράττωμεν, δὲ ν
κατέστημεν ὅμως ἴκανοι νὰ τὸ πράττωμεν. Εἶνε,
λοιπόν, ἀνάγκη νὰ λείψῃ ἡ διαφορὰ αὐτὴ μεταξὺ τῆς
θεωρητικῆς δεοντολογίας καὶ τῆς πραγμα-
τικῆς ἐφαρμογῆς, διὰ νὰ φθάσῃ κάθε ἀτομον εἰς τὴν
ἀντίληψιν, ὅτι πρέπει νὰ μὴ ἀπαιτῇ μόνον τὸ δίκαιον διὰ
τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ νὰ πράττῃ τὸ δίκαιον πρὸς τοὺς ἄλ-
λους, ἀκόμη δὲ ὅτι πρέπει νὰ πράττῃ γενικῶς εἰς τοὺς ἄλ-
λους, ὅτι θέλει νὰ πράττουν καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς αὐτό.

Διὰ νὰ δυνηθῇ ὅμως ἡ κοινωνικὴ ἀνατροφὴ νὰ φθάσῃ
εἰς τὸ ὡς ἄνω σημεῖον, πρέπει ν' ἀναθεωρηθῇ ὅλη ἡ σημε-
ρινὴ κοινωνικὴ νομοθεσία, ἡ ὁποία εἶνε πράγματι οἰκονο-
μική, πολιτική καὶ ποινική, καὶ νὰ διαμορφωθῇ βαθμηδὸν
εἰς μίαν νομοθεσίαν ἡ θικοποιήσεως τοῦ ἀτό-
μου, ὅχι ἀπλῶς διὰ λόγους φιλοσοφικοὺς ἢ θρησκευτι-

κούς, ἀλλὰ πράγματι διὰ λόγους πραγματικῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης (¹).

Διὰ γ' ἀπαιτηθῆντος ή τοιαύτη ηθικοποίησις ώς κοινωνική ἀνάγκη, πρέπει ν' ἀρθῇ ή σημερινή κοινὴ δικαιολογία δόλων ὅτι «ὅ σκληρὸς βιωτικὸς ἄγων μᾶς ἀναγκάζει εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν». Πρέπει συνεπῶς ν' ἀρθῇ ή διαρκῆς ἀγωνία τῆς ἔξασφαλίσεως τοῦ ἀρτου καὶ τῆς ἴκανοποιήσεως τῆς σεξουαλικῆς δομῆς. Primum vivere, συνεπῶς, deinde philosophari. Διότι, ώς εἴπομεν, δὲν εἶνε νοητὴ κοινωνικὴ ζωὴ χωρὶς τὴν ἴκανοποίησιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς φυσικῆς ζωῆς. Ἐξασφάλισις δὲ τῆς φυσικῆς ζωῆς διὰ τῆς ἐπιστροφῆς ἀπολύτως εἰς τὸν φυσικὸν βίον εἶνε ἀδύνατος, διότι θὰ

(1) Έδῶ δύο διαφορετικούς τύπους δικαιολογιών για την ιθικότητα της ζωῆς. Η πρώτη αφορά στην ιθικότητα της φυσικής ζωῆς ως ουσίας, στην οποία τοιαύτη ηθικότητα είναι απαραίτητη για την ίκανη λειτουργία της. Η δεύτερη αφορά στην ιθικότητα της φυσικής ζωῆς ως ουσίας, στην οποία τοιαύτη ηθικότητα είναι απαραίτητη για την ίκανη λειτουργία της. Η πρώτη διαφέρει από τη δεύτερη στο γεγονότον της ιθικότητας της φυσικής ζωῆς, στην οποία τοιαύτη ηθικότητα είναι απαραίτητη για την ίκανη λειτουργία της.

έπρεπε πρός τοῦτο νὰ κάμωμεν νὰ σιγήσῃ ἡ ἐσωτερικὴ πνευματικὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὅποια, ως εἶπομεν, ἐδημιουργησεν τὴν Κοινωνίαν καὶ τὰς κοινωνικὰς συνθῆκας. Εἶχε λοιπὸν ἐπιβεβλημένον ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ συνδυασθῇ εἰς τὴν Κοινωνίαν ἡ ἔξασφάλισις τῆς φυσικῆς ζωῆς μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου. Πράγματι δὲ μόνον μετὰ τὴν ἔξασφάλισιν τῆς φυσικῆς ζωῆς δύναται νὰ ἔλθῃ ἡ ἀπαίτησις τῆς πληρόσεως τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς μὲ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἡθικοῦ νόμου, ὃ δποῖος ἔτσι ἀποτελεῖ τὸν συνδετικὸν κρίκον μεταξὺ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἔξασφάλισις, συνεπῶς, τῆς οἰκονομικῆς καὶ σεξουαλικῆς αὐταρκείας θ' ἀποτελέσῃ τὸ πρῶτον μέσον διὰ τὴν ἡθικοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπιτυγχανομένων τῶν ἀνωτέρω οἱ νόμοι πλέον, οἱ δποῖοι θὰ διέπουν τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Κοινωνίαν, δὲν θ' ἀποδίδουν μόνον τὸ νομικὸς δίκαιον, ως σήμερον, ἀλλὰ τὸ πραγματικὸν δίκαιον, ἐπεκτεινόμενοι καὶ εἰς τὸ πεδίον ἐκεῖνο, τὸ δποῖον λέγομεν σήμερον ὅτι διέπονταν οἱ ἄγραφοι ἡθικοὶ νόμοι καὶ ἡ συνείδησις ἐκάστον. Διότι πράγματι καὶ αὐτὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων ἔξαρταται καὶ σήμερον ἀπὸ τὴν λειτουργίαν τῶν ἀγράφων νόμων καὶ τὴν ἡθικὴν ὑπόστασιν τῶν ἀτόμων ποὺ τοὺς ἐφαρμόζουν (ψευδορκία, ἐπιορκία, δωροδοκία κλπ.).

Διὰ νὰ φθάσῃ ὅμως ἡ Κοινωνία εἰς μίαν τοιαύτην κατάστασιν, πρέπει νὰ γίνῃ ἡ κατάλληλος ἐργασία διὰ τῆς καθολικῆς μορφώσεως. Ἡ ἐκπαίδευσις, ως εἶνε σήμερον, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶνε κυρίως βιοποριστική. Σκοπεῖ, δηλαδή, νὰ ἐφοδιάσῃ τὸν ἐκπαιδευόμενον

μὲ ἀνότερα σχετικῶς μέσα διὰ τὴν ἔξασφάλισιν καλλιτέρουν
ὑλικοῦ βίου. Ὁ ἀναλφάβητος π.χ. δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ
σχεδὸν καμίαν ἐργασίαν σήμερον, ἐνῷ ὁ γνωρίζων ἀνά-
γνωσιν, καφὴν καὶ στοιχεῖα ἀριθμητικῆς εὐδίσκεται ἀμέ-
σως εἰς καλλιτέραν μοῖραν. Ὁ ἀπολυτηριοῦχος ἐπίσης τοῦ
Γυμνασίου ἔχει περισσότερα προσόντα ἀπὸ τὸν
ἀπολυτηριοῦχον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου κ.ο.κ. Καὶ ναὶ μὲν
διατείνεται ἡ Ἐκπαίδευσις καὶ σήμερον, ὅτι ἐπιδιώκει τὴν
διάπλασιν χαρακτῆρων καὶ τὴν πνευματι-
κὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ αὐτὰ ὅμως
διὰ μὲν τὸ πρῶτον οὐδόλως ἐργάζεται, τὸ δὲ δεύτερον ἐπι-
τυγχάνει μονοπλεύρως, διότι θεωρεῖ πνευματικὴν ἀνύψω-
σιν τὴν διακατοχὴν μόνον πολλῶν γνώσεων
ἐκ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν Ἐπιστημῶν. Συστημα-
τικὴ πράγματι ἐργασία διὰ τὸν ἀνθρώπι-
σμὸν δὲν νομίζομεν, ὅτι γίνεται εἰς τὸ Σχο-
λεῖον σήμερον. Τούναντίον μάλιστα ἐπιτυγχάνεται
πολλάκις νὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ πνευματικὰ ἐφόδια καὶ ἡ
σημερινὴ πνευματικὴ ἀνωτερότης «τὸ ἀκόνισμα δη-
λαδὴ τοῦ μυαλοῦ», ὅπως λέγουν κοινῶς, διὰ νὰ χειρί-
ζωνται καλλίτερα πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μορφωμένους τὰ ἀνή-
θικα μέσα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των εἰς τὴν σημερινὴν κοινω-
νικὴν ζωήν.

Καὶ ναὶ μὲν ἀνεπτύχθη, ὡς εἴπομεν, ἡ Φιλοσοφία, ἡ
Ἡδική, ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας καὶ
παρουσιάζεται μέσα εἰς αὐτὰς μία πνευματικὴ ἀνωτερό-
της τοῦ ἀνθρώπου δὲς τοιούτον, ἡ ἀνωτερότης ὅμως
αὐτὴ παραμένει νεκρὰ εἰς τὰ βιβλία, ἐφ' ὅσον
οἱ κοινωνικοὶ νόμοι καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀν-
θρώπων εἰς τὴν Κοινωνίαν δὲν εἶναι σύμφω-

νοι πρὸς αὐτήν. Ἐτσι ἀντιπαρατάσσεται πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνωτερότητα μία σχληρὰ πραγματικότης, ἥ διοία ἀντικατόπτριζεται εἰς τὸν τρόπον τῆς διαβιώσεως καὶ ἥ διοία στηρίζεται εἰς τὰ χαμηλώτερα ζωώδη ἔνστικτα, τὰ διοῖα συνυπάρχουν ἀναγκαστικῶς καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν, ώς ἐκ τῆς ζωώδους φύσεως της.

Τὴν ἐπιχράτησιν αὐτὴν τῶν κατωτέρων δρμῶν τοῦ ἀνθρώπου τὴν βλέπομεν εἰς πλεῖστα ὅσα γεγονότα τοῦ καθημερινοῦ βίου. Μόλις π.χ. γίνῃ κανεὶς πλουσιώτερος, ἥ ἀγότερος περιφρονεῖ τοὺς ἄλλους. Ἡ δὲ ὑλικὴ εὔμαρεια γενικῶς διαφθείρει, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἡθικὴν ἀνωτερότητα, ἥ διοία ποδηγετεῖ τὰς κατωτέρας ροπάς.

Ἡ, λοιπόν, θὰ δεχθῶμεν ώς ἀποδεδειγμένον ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅτι ὁ ἀνθρώπινος βίος πρέπει νὰ διέπεται ὅχι μόνον ἀπὸ τὰς φυσικάς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς πνευματικὰς ἀπαιτήσεις καὶ ὅτι ὁ ἀνθρώπος - ζῷον πρέπει βαθμηδὸν νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὸν ἀνθρώπον - διανόησιν, ὁ διοῖος ἐδημιούργησε καὶ τὴν Κοινωνίαν, ἥ, ἄλλως, ὅτι γίνεται εἰς τὴν Κοινωνίαν σήμερον εἶνε δοθὸν καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλως. Τότε ὅμως οὔτε αἱ Ἐπιστῆμαι, οὔτε ἡ Ἁθηναϊκή, οὔτε ἡ Φιλοσοφία, οὔτε ἡ Θρησκεία ἔχουν θέσιν εἰς τὸ σύνολον αὐτὸ τῶν συμβιούντων ζώων, τὰ διοῖα ὀνομάζονται εἰς τὴν Ζωολογίαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λινναίου ἀνθρώπος ὁ σοφὸς (*Homo sapiens*)!

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἀγὼν ἔξοντώσεως, ὁ διοῖος κυριαρχεῖ σήμερον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην Κοινωνίαν, εἴτε μεταξὺ ἀτόμων γίνεται, εἴτε μεταξὺ διμάδων καὶ τάξεων, εἴτε μεταξὺ φυλῶν, λαῶν καὶ ἔθνων, καλῶς γίνεται καὶ ὅταν τὰ μέσα πρὸς τοῦτο καλῶς χρησιμοποιοῦνται. Ἡ

ἐπιτυχίας δὲ τοῦ ἴσχυροτέρου (ἀπὸ πάσης πλευρᾶς), θὰ εἶνε πάντοτε τὸ κορύφωμα τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνος. Ὁ παραλληλισμὸς τότε τοῦ Μᾶρζ θὰ ἔχῃ πρόσημα πλήρη ἐπιτυχίαν, διότι οἱ δυνάμεις τῶν ἀρτακτικῶν καὶ οἱ ὅδοντες αὐτῶν, τὸ δηλητήριον τῶν ὄφεων καὶ τὸ κέντρον τῆς μελίσσης καὶ τοῦ σκορπιοῦ ἀντικαθίστανται εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ ἔγχειοδιόν, μὲ τὸ ὄπλον, μὲ τὰ ἀσφυξιογόνα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ψεύδος, τὴν δολοπλοκίαν κλπ., ὅλα αὐτὰ ἐξ ἵσου ἀπότοξα τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως καὶ ἐνεργείας. Διότι πρόσημα εἰς τὴν Φύσιν οὔτε δολοπλοκία, οὔτε ψεύδη κλπ. ὑπάρχουν, ἀλλὰ μόνον θαυμασία ἀρμονία νόμων, οἱ διοῖοι διέπουν τὸ σύμπαν⁽¹⁾.

Τὴν Κοινωνίαν αὐτὴν τῶν φυσικῶν ἀναλόγων μᾶς προσυμβούν πρόσημα οἱ ὕλισται, λεγόμενοι, ἐπιστήμονες, (φυσιοδιῆται, κοινωνιολόγοι, φιλόσοφοι κλπ.), λησμονοῦντες

(1) **Παρατήρησις.** Εἶνε ἀνάγκη ἐδῶ νὰ κάμωμεν τὴν παρατήρησιν, δι' ὅσους νομίζουν ὅτι τὰ κοινωνικὰ ζητήματα εἶνε φυσικά (μηχανικά), ὅτι δὲ ἀγὼν τῶν ἀτόμων εἰς τὴν Φύσιν γίνεται κυρίως μέν, ὡς εἴπομεν, πρὸς τοὺς φυσικοὺς παράγοντας τῆς ζωῆς, ἐπίσης δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄτομα ἄλλων εἰδῶν καὶ ὅχι τοῦ αὐτοῦ εἰδους. Δὲν ἀλληλοσπαράζονται δηλαδὴ μεταξύ των οἱ λέοντες, ἢ οἱ λύκοι καὶ μάλιστα δμαδικῶς καὶ ἐνσυνειδήτως, ὅπως οἱ ἀνθρώποι εἰς τοὺς πολέμους, ἢ εἰς τὰς κομματικὰς διαμάχας καὶ τὰς ἐπαναστάσεις! Ἡ δὲ παρατηρούμένη πάλη, ἢ ἔρις κατὰ τὴν διεκδίκησιν τροφῆς, ἢ διὰ σεξουαλικοὺς λόγους μεταξύ ἀτόμων τοῦ αὐτοῦ εἰδους, ἢ ὅποια λαμβάνεται ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους ὡς ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως, εἶνε πολὺ μικρὰ καὶ στενὴ διὰ νὰ περιλάβῃ τὸν ὅλον ἀγῶνα τοῦ ὁργανισμοῦ διὰ τὴν ζωήν, ὅπως τὸν θέλει ἡ δαρβίνειος θεωρία.

ἴσως τὴν ἴδιαν στιγμήν, ποὺ γράφουν τὰ φιλοσοφικά τῶν συστήματα, δτὶ κανὲν ζῷον καὶ κανὲν φυτὸν δὲν διεξάγει τὸν περὶ ὑπάρχειας ἀγῶνα τῆς ζωῆς στηριζόμενον εἰς φιλοσοφικάς, θρησκευτικάς, ἥπκοντων καὶ θεωρίας καὶ μελέτας καὶ δτὶ διεναλείτερος ὑλιστής γράφων τὸ ὑλιστικότερον τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων δὲν κάμνει τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ εἶναι αὐθόρυπος - διαγόησις ἐπιζητῶν τὴν διαφώτισιν τῶν ἄλλων διανοιῶν πρὸς εὐτιγίαν των, ἀντὶ μπλούστατα νὰ καταγίνεται μόνον μὲ τὴν ἴχανοποίησιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς κοιλίας τοῦ καὶ τοῦ γενετησίου του ἐνστίκτου. Ἐπιδιόκει, δηλαδή, σκοπὸν διάφορον ἔχειν, τὸν δποῖον διάδοσις ὑποστηρίζει, διότι εἰς διανόησιν, ἡ δποία λειτουργεῖ μηχανικῶς, οὐδεμία θεωρία καὶ οὐδὲν σύστημα ἔχει θέσιν. "Ο, τι δὲ γίνεται, καλῶς γίνεται, διότι μηχανικῶς μόνον ἔτσι ἦτο δινατόν νὰ γίνῃ.

Συμπέρασμα. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνθρωπιστικῆς ἀρχῆς τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἀτομικότητος ἔξασφάλιστις τῶν μέσων τῆς φυσικῆς ζωῆς, ἀναγνώρισις τοῦ ἡθικοῦ νόμου, ως ἀναγκαίου διὰ τὴν συμβίωσιν ἐν τῇ Κοινωνίᾳ, ἐπίγνωσις τούτου καὶ ἀσκησις διὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, διπλῶς ὑπερισχύσῃ οὗτος εἰς τὴν Κοινωνίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Εἶνε πραγματοποιήσιμος ἡ κοινωνικὴ ἀλλαγὴ
διὰ τῆς λειτουργίας τοῦ ἡθικοῦ νόμου;

Ηοευνίσαιμεν μέχρι τοῦδε τὰ φαινόμενα τοῦ φυσικοῦ
καὶ κοινωνικοῦ βίου καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν καὶ ἀπεδεῖξαμεν,
ῶς νομίζομεν τούλαχιστον, δτὶ τὸ κάτι τι, τὸ δποῖον ἔχει
ἐπὶ πλέον ἡ κοινωνικὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν φυσικὴν ζωὴν προέρ-
χεται ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ
ὅποια ἐδημιούργησε τὰς κοινωνικὰς συνθήκας. Ἐθέσαμεν
ἐπίσης τὴν βάσιν δτὶ ὁ ἄγὼν εἰς τὴν Κοινωνίαν γίνεται
ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου καὶ μὲ πνευματικὰ μέσα
καὶ δτὶ συνεπῶς εἶνε δυνατὸν ὁ ἄγὼν αὐτὸς νὰ ἀριθῆ
δμοίως διὰ πνευματικῶν μέσων.

Θὰ πρέπει ὅμως τώρα νὰ ἴδωμεν, ἂν αἱ κατὰ Ἰονίου
εἶδον σκέψεων δρᾶται, καθ' ἡμᾶς πάντοτε, αὐταὶ ἀπόψεις,
εἶνε καὶ πραγματοποιήσιμοι μέσα εἰς τὴν Κοινωνίαν. Διότι
ἄλλως ἀποτελοῦν καὶ αὐταὶ μίαν ἐπὶ πλέον ἴδεολογίαν,
καλὴν καὶ ἀγίαν ἵσως διὰ τὸ χαρτί, ἀλλὰ ἀδύνατον νὰ ἐφαρ-
μοσθῇ.

Πιστεύοντες ἀπὸ τὰς μελέτας μας καὶ ἀπὸ ἀτομικὴν
ἐφαρμογὴν τῶν ἀντιλήψεών μας εἰς τὸν πρακτικὸν βίον
εἰς τὸ δυνατὸν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἀπόψεών μας,
θὰ ἐκθέσωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις εἰς γενικὰς γραμμὰς πῶς
νομίζομεν δτὶ εἶνε δυνατὴ ἡ τοιαύτη πραγματοποίησις⁽¹⁾.

(1) Δὲν ἐπαγγελλόμεθα βέβαια οὔτε τὸν διδάσκαλον τῆς ἡθι-
κῆς, οὔτε τὸν ἄψογον ἐκτελεστὴν τῶν ἡθικῶν νόμων. Ἐχοντες
ὅμως τριακονταετὴν περίπου ὑπεύθυνον δημόσιον καὶ ἴδιωτικὸν
βίον νομίζομεν, δτὶ δυνάμεθα νὰ κριθῶμεν ως πρὸς τὰς ἀρχάς,
τὰς δποίας ἐφηρμόσαμεν κατ' αὐτόν. Λέγομεν, λοιπόν, ἀπλῶς δτὶ

Αὕτη, λοιπόν, νομίζομεν, ὅτι θὰ ἐπιτευχθῇ *τον* ἀνγίνη σαφῆς καὶ καθολικῶς ἀποδεκτός ὁ σκοπὸς τῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Κοινωνίαν, ὁ ὅποιος πρέπει νὰ εἶνε ἡ ἡμέτική ἀνύψωσις τῆς ἀνθρωπίνης ὑπόστασις, ώς ἀνάγκης καθολικῆς. Διότι, ποίμνιατι, ἀν τεθῇ ὁ ως ἀνω σκοπός, ἡ τάσις τότε τοῦ αὐτοῦ μὲν καὶ τῷ ν ὅμιλῳ δὲν θὰ εἶνε, ὅπως σήμερον, ἡ οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἔξασφάλισις δι' αὐτῆς μόνον τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν, ἀλλ' ἡ τάσις τοῦ ἀτόμου (καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ συνόλου), δπως δυνηθῇ ν' ἀναπτύξῃ ἐκείνας τὰς ψυχικάς του ἴκανότητας, αἱ ὅποιαι θὰ εἶνε κατάλληλοι διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ως ἀνω σκοποῦ, ἀκοιβῶς ὅπως σήμερον ἀναπτύσσει τοῦτο τὰς ψυχικάς ἰδιότητας, μὲ τὰς ὅποιας πραγματοποιεῖται ἡ διαβίωσίς του εἰς τὴν Κοινωνίαν". Ἡ ἀντίφασις τότε, ἡ ὅποια, ώς ἀνεφέραμεν, ὑπάρχει σήμερον εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ ἡ ὅποια ἔξωτερικῶς μὲν θέτει ως σκοπὸν τοῦ Σχολείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἡμικοποίησιν τοῦ ἀτόμου, πραγματικῶς δημοσίευσιν τὸν βίον τοῦτον προσεπανήσαμεν ν' ἀνεύρωμεν τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τοῦ χαρακτῆρος μας καὶ εἰργάσθημεν συστηματικῶς διὰ τὴν διόρθωσιν των. Ἐκ τούτου ἀκριβῶς προκύπτει καὶ ἡ πεποιθησίς μας ὅτι ἡ ψυχικὴ ἄσκησις εἶναι δυνατή, ὅπως καὶ ἡ σωματική, καὶ δύναται συστηματοποιηθεῖν νὰ ἐπιτύχῃ πραγματικῶς θαύματα.

κατὰ τὸν βίον τοῦτον προσεπανήσαμεν ν' ἀνεύρωμεν τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τοῦ χαρακτῆρος μας καὶ εἰργάσθημεν συστηματικῶς διὰ τὴν διόρθωσιν των. Ἐκ τούτου ἀκριβῶς προκύπτει καὶ ἡ πεποιθησίς μας ὅτι ἡ ψυχικὴ ἄσκησις εἶναι δυνατή, ὅπως καὶ ἡ σωματική, καὶ δύναται συστηματοποιηθεῖν νὰ ἐπιτύχῃ πραγματικῶς θαύματα.

πνεύματος καὶ ὅτι ἐκ παραλλήλου πρὸς τοὺς ὄντας φυσικοὺς βιολογικοὺς νόμους λειτουργοῦν καὶ πνευματικοὶ βιολογικοὶ νόμοι, με τὰς αὐτὰς ἀπαιτήσεις διὰ τὴν πλήρωσιν αὐτῶν, ἀφ' ἣ τέραν δὲ θὰ ἀσκήσουν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ψυχικῶν ἴκανοτάτων τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἡθικοποιίσεώς του καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς τὰς πράξεις τοιν ἐν τῇ Κοινωνίᾳ.

“Η τοιαύτη ψυχικὴ ἀσκησίς εἴνε δυνατή, καὶ οὐ μᾶς, ὅταν ἀκριβῶς τὸ ἀτομὸν πεισθῆ περὶ ταύτης διὰ καταλλήλου πειραματισμοῦ ἐπὶ τοῦ ίδίου ἔστιν. Οπως, δηλαδή, διὰ γυμναζόμενος δὲν γνωρίζει τὴν ὠφέλειαν της Γυμναστικῆς διὰ τὸ σῶμα του καὶ τὰς ἴκανότητας τὰς ὅποιας ἀποκτᾷ τοῦτο ἀπ' αὐτῆν, ὅπως ἐπίσης διὰ μὴ ἀσκηθεὶς εἰς τὸ κολύμβημα, τὴν σκοποβολήν κλπ. δὲν γνωρίζει τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ἀναλόγους σκοπούς, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐκεῖνος διὰ προτοῦς δὲν πεισθῆ πειραματιζόμενος καταλλήλως, ὅτι δύναται νὰ δεσμεύῃ ἐξ ίδίας βουλήσεως καὶ ἐνεργείας (ἐκ τῶν ἔσω) τὰς ίδίας του τασεις, δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἀντιληφθῇ τὴν σημασίαν τῆς ἀσκήσεως αὐτῆς καὶ τὸ δυνατὸν τῆς πραγματοποιίσεώς της.

Τὴν ἴκανότητα αὐτὴν διὰ τὴν γαλιναγώγησιν τοῦ συνασθηματικοῦ ἀπὸ τὴν λογικὴν θὰ παρομοιάσωμεν πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς τροχοπέδης. Ο ἀνθρώπος πράγματι κατεῖδεν, ὅτι δι' ὅλα τὰ μηχανήματα, εἰς τὰ ὅποια παράγεται κίνησις, ἥτο ἀνάγκη ἐνέκα τοῦ νόμου τῆς ἀδρανείας νὰ δύναται οὗτος εἰς ἐκάστην στιγμὴν νὰ ἐπενεργῇ ἐπ' αὐτῶν ἀντιθέτως πρὸς τὴν παραγομένην κίνησιν. Οὕτως εἰς τὰ τράμ, εἰς τὰ αὐτοκίνητα, εἰς τὰς ἀτμαμάξας κλπ. ἐφήρμοσε τὴν τροχοπέδην (κοινῶς φρένο), εἰς δὲ τὰ πλοῖα δ

κυβερνήτης, μόλις δίψῃ τὴν ἄγκυραν, διατάσσει ὃ πίστω
δλοταχῶς, διὰ τὰ μὴ προχωρήσῃ τὸ πλοῖον λόγῳ τῆς
κεκτημένης ταχύτητός του. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ζῷα τὰ
ὅποια σύρουν ἀμάξας, ἢ χρησιμεύουν εἰς τὰς ἵπποδρομίας,
ἔφηροσσε τὸν χαλινόν. Ἀνεγγάρισε λοιπὸν ὃ ἀνθρω-
πος δύνο ἀντιμαχομένας δυνάμεις εἰς τὰς ώς ἀνω περιπτώ-
σεις, τῶν ὅποιων ἡ κατάλληλος χρῆσις ὀδηγεῖ εἰς τὸν ἐπι-
διωκόμενον σκοπόν. Μόνον διὰ τὰς ἴδιας του πράξεις δὲν
θέλει οὗτος νὰ ἀναγνωρίσῃ πρῶτον καὶ νὰ ἔφαρμόσῃ δεύ-
τερον τὸν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἴδιου ὑπάρχοντα
χαλινόν, τὴν λογικήν, τὴν συνείδησιν, τὴν κρίσιν, τὴν
τροχοπέδην αὐτήν, δηλαδή, ἡ ὅποια τοῦ ἐδόθη ὑπὸ τῶν
σοφῶν νόμων τῆς δημιουργίας πρὸς δέσμευσιν τῶν ἴδιων
τάσεων καὶ διὰ τὴν καθοδίγησιν τοῦ ἴδιου ἔαυτοῦ του.
Καὶ δικαιολογεῖ τὰς πράξεις του ώς δῆθεν φυσικάς, ἐνῷ
ἐκ παραλλήλου δὲν θέλει νὰ δεχθῇ ως φυσι-
κὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τῆς λογικῆς
καὶ τῆς συνειδήσεως. Τὴν ἀσκησιν, λοιπόν;
πρὸς χρησιμοποίησιν τῆς φυσικῆς αὐτῆς
τροχοπέδης διὰ τὸν ἀνθρωπὸν νομίζομεν
ὅτι δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ ἡ Κοινωνία τοῦ
μέλλοντος καὶ νὰ τὴν ἐπιτύχῃ πρὸς εὑδαι-
μονίαν της.

Ἡ ἀσκησις αὐτὴ θ' ἀρχίζῃ βέβαια εἰς τὴν Οἰκογένειαν
καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ μικρότερα καὶ εὐκολώτερα πρὸς οἰ-
κειοθελῆ ποδηγέτησιν τῶν ὁρμῶν τοῦ παιδιοῦ ἀναλόγως
τῆς ἡλικίας του. Θὰ μάθῃ, λοιπόν, τοῦτο ἀπὸ τὰ πρῶτα του
βίηματα, ὅχι τὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐνδυμα-
σίας κλπ., ἀλλὰ τὴν συνεργασίαν μὲ τοὺς ὅμοιους του, τὴν